

CANNABIS SHOP

Trubarjeva: zaman iščete, izložba ne premore niti ene slovenske besede.

OFFICIAL RESELLER OF:
MEDICAL CANNABIS VAPORIZERS
CBD EXTRACTS
SEEDS

STORZ & SICKEL

NEW COLLECTION
RINASCIMENTO

Wolfova: samo nekaj korakov od sedeža Slovenske maticе, kjer je bilo predavanje, ima trgovina v izložbi reklamo za novo kolekcijo, ki je nesporna kršitev ZJRS.

WE'RE OPEN!

Sourdough, focaccia and sweet stuff

SWEET TWO
Cakes, pastries, breads
0.3€

Trubarjeva: z roko popisana reklamna tabla vabi tujce. Za Slovence, ki ne znajo angleško, so pa risbice?

Ice coffee
Coffee
Milk shake
Lemonades
Campari spritz
Aperol spritz
Cocktails
Slovenian Beer & Wine

Obupano iščem slovenščino v središču mesta

Glavna tržnica: vse v angleščini. Na obeh straneh. Le nekaj metrov stran pri sosedu pa znajo slovensko.

Gremo na lov?

Strašansko rada imam angleščino, res. Ne maram pa je sredi svoje dežele na javnih krajih, kjer nima kaj iskati. Že leta mi ob vsakem obisku centra Ljubljane uhaja para iz ušes – počutim se, kot bi bila v tujem mestu: vse naokrog napisi v angleščini, nad gostinskimi lokali, v izložbah ... Ne gre za to, da jih ne bi razumela, jezi pa me, da so mi v mojem mestu zaradi klečeplaznega prilizovanja turistom ukradli jezik. Ampak ga ne dam. Saj imamo vendar Zakon o javni rabi slovenščine (ZJRS), ki te stvari ureja, ga nihče ne upošteva? Zelo pogosto ga ne, se je pokazalo. Tržna inšpekcija sama od sebe ne stori ničesar. Ukrepa pa, če kršitelje prijavite. Deluje, verjemite. Globe gredo v tisoče evrov. Gremo na lov?

Tekst in foto: JELKA SEŽUN, jelka.sezun@jana.si

SLOVENIA
DAY TRIPS

TOP RATED BY

Trubarjeva: oh, tule so si dali duška – sporna sta tako tabla na zidu kot reklamni pano, z obeh strani popisan izključno v angleščini.

Glavna tržnica: ponos Ljubljane – eee ... razen tega napisa na fasadi. Sem potem doma guglala, kaj sploh je »naked food«.

Trubarjeva je zares bogato lovišče za tržne inšpektorje: tale brivec mi je šel strašansko v nos, slovensko ne zna in pri angleščini dela napake.

Wolfova: reklamni plakat vabi k nakupu kreme z napisi, ki niso prevedeni v slovenščino.

Trubarjeva: že samo tisti neonski napis »open« v izložbi bi lastniku prinesel krepko globo ... če bi se mimo sprehodil tržni inšpektor.

Turisti so pravzaprav še najmanj krivi. Odlično se znajdejo tudi brez angleških napisov. Jezikovno hlapčevstvo je zato nepotrebno. »Ko pridejo turisti v Slovenijo, pričakujejo, da bodo dobili videz in slušni vtis Slovenije. Pričakujejo avtentičnost, ne generičnosti, to pa ne pomeni izključne rabe slovenščine, ampak zgolj njeno javno prisotnost,« je nedavno rekel izr. prof. dr. Kozma Ahačič, predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, na svojem predavanju Kako zagotavljati jezikovno ustrezne javne napise. »Turisti niso nevedneži, ki se znajdejo samo, če je vse okrog njih v angleščini, sploh v današnjem svetu sodobnih tehnologij, kjer si pomagamo s prevajalniki. Turisti si ne želijo samo angleških mest; ali da bi vsa mesta v Evropi nazadnje postala enaka, z enakimi trgovinami, enakimi napisi. Skratka, turisti se bolje počutijo, če jih nagovorimo z »dober dan«, kot če takoj uporabimo tuji jezik. Vendar po naših opažanjih ne trgovci

»Nekaj ur po tistem, ko smo mi in kršitelj dobili odločbo, so bile čez angleški napis že nameščene nalepke v slovenščini – ne sicer v najboljši slovenščini, ampak v slovenščini. Skratka, trgovcem ni vseeno. Trgovine reagirajo hitro in se odzivajo, samo inšpektorat mora opraviti svojo nalogo.«

ne gostinci neustreznih jezikovnih izbir običajno ne delajo s slabimi nameni, ampak iz neznanja in neozaveščenosti.«

Na predavanju, ki je rezultat večletnega spremljanja dogajanja v jezikovni krajini Slovenije, je govoril o Ljubljani, a vse povedano velja tudi za številna druga slovenska mesta. Izjema so kraji na dvojezičnih območjih, tam so namreč stvari še bolj zapletene.

»Evropa ne bo mogla biti večjezična, če bo postajala vse bolj enojezična. S tem se spopadajo tudi naši kolegi jezikoslovci v večjih državah, kot je na primer Nemčija. Gre za splošno evropsko problematiko, ki pa jo v Sloveniji v zadnjih letih spremlja še dodatna brezbržnost nadzornih organov,« meni dr. Kozma Ahačič.

Prijavljajmo! Če opazite kršitev, jo dokumentirajte in prijavite, bo tržni inšpektorat ukrepal. Prijavo lahko oddate tudi anonimno, le da vas potem inšpektorat ne bo mogel obvestiti, kaj je ukrenil. Postopek je taje, kršitelj ne izve, kdo ga je prijavil. Za prijavo inšpektoratu so nujni fotografija, natančna lokacija kršitve (naslov), datum in čas, ko ste zaznali kršitev.

Na naslovu <https://docs.google.com/document/d/1trRvmCQsnFlyokIW4mD8RJ-U3Q8qV1daGK07zKqj7U/edit?tab=t.0> so že vzorci prijave za inšpektorat, samo ustrezne podatke vstavite.

Tržni inšpektorat: <https://e-uprava.gov.si/si/podrocja/drzava-druzba/inspekcijski-postopki/prijava-trzni-inspekcijski.html?lang=si>

ZJRS: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO3924>

Kdo, če ne mi? Na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša na problem opozarjajo že od leta 2014. Pred kratkim so izvedli tudi poskus: na stotih metrih izbrane ulice v središču Ljubljane so »v raziskovalne namene« dosledno prijavili vse kršitve ZJRS in inšpektorat se je na vsako odzval. »V enem do treh dneh je bilo stanje popravljeno.« ZJRS je iz leta 2004 in je bil že večkrat noveliran. Ni brez lukenj – kateri

zakon pa je? – a kljub temu dokaj odločno ureja zadeve na področju javne rabe jezika ... če bi ga le upoštevali.

V lanski anketi 95 odstotkov vprašanih meni, da bi bilo treba ZJRS dosledneje uveljavljati. A tržna inšpekcija se zgane, če kršitve kdo prijavijo. Torej prijavljajmo. Kdo se bo postavil za naš jezik, če ne mi? Treba je le narediti fotografijo in izpolniti obrazec. Zares majhen časovni vložek za zelo konkreten rezultat. Trgovine po odločbi inšpekcije ukrepajo takoj – ker je bistveno lažje in manj boleče spremeniti sporni napis kot plačati nekaj tisoč evrov globe. Najvišja seže do 40.000 evrov.

Ampak preden začnete guglati naslov tržne inšpekcije, je treba vedeti nekaj stvari. Tole je zelo pomembno: ni vsak napis v tujem jeziku kršitev ZJRS. Če gre, na primer, za tuje podjetje s tujim imenom, jim tega ni treba sloveniti. McDonald's in Müller, na primer, ostajata McDonald's in

Müller tudi pri nas, če pa gre za slovensko podjetje, mora biti v sodni register vpisano v slovenščini. V tuji jezik prevedeno ime, če ga imajo, se sme na našem ozemlju uporabljati samo skupaj s slovenskim, poleg tega prevod ne sme biti grafično bolj poudarjen (na primer zapisan z večjimi ali debelejšimi črkami) kot slovensko ime. Se pravi, prevod imena mora biti manj opazen. Če je ime nad lokalom drugačno od registriranega, mora biti v slovenščini, a z nekaj izjemami, ni namreč ne-

Se bodo že končno dogovorili? »Ministrstvo za gospodarstvo v vsaki vladi ignorira morebitne pozive ministrstva za kulturo. Težavo bi lahko odpravila samo zakonodajna akcija, ki bi bila usklajena na ravni celotne vlade. Gre torej za tipičen problem s področja vodenja vlade, težavo bo namreč vsakokrat zaznalo ministrstvo za kulturo, reši pa jo lahko samo ministrstvo za gospodarstvo.«

► zakonito uporabiti besede, kot so butique, bar, restaurant ali cafe, saj so to mednarodno uporabljani izrazi za vrsto poslovnega prostora.

Luknja z namenom? Ampak obstaja hakeljc – zelo uporaben in koristen hakeljc, če hočete narediti obvod okrog ZJRS: stvari morajo biti napisane v slovenščini, »če je skladno s področnimi zakoni«. No, včasih ni. »Zakon o javni rabi slovenščine spada pod ministrstvo za kulturo, Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) pa pod ministrstvo za gospodarstvo – in v Zakonu o gospodarskih družbah je velika zakonska vrzel, morda celo namerna, ki omogoča zlorabo te zakonodaje. Tržni inšpektorat se v zadnjih desetih letih po nam znanih podatkih ob dvomu v teh primerih vedno odloča v korist gospodarskih družb, ne v korist slovenščine. Sodnih postopkov na tem področju sploh ni,« pravi dr. Ahačič. ZGD ne določa, s katerim jezikom je poimenovana poslovna enota, ta namreč ni samostojen pravni subjekt, torej lahko nekdo v poslovni imenik RS vpiše ime poslovne enote v tujem jeziku in mu nihče nič ne more, še tržna inšpekcija kima, da je vse po črki zakona. »To ni neznana pravna vrzel, ampak politične volje ni in vedno se vse neha pri vsakokratnem gospodarskem ministrstvu ne glede na barvo vlade. Samo zaradi jezika namreč nihče noče posegati v politično nevaren zakon.«

»Vse več natakarejv ne komunicira v slovenščini, kar ni v skladu ne s turističnim kodeksom ne z zakonodajo.«

Na lov! Kljub temu bi se stvari dalo rešiti, meni, če ... »Recimo, da smo se s tem sprijaznili, jaz se sicer nisem, ampak rečemo, v redu, to je trenutno stanje zakonodaje, nič ne moremo. In zato bi bilo še toliko pomembneje, da bi na inšpektoratu nadzirali najočitnejše, popolnoma nesporne kršitve, torej tiste, ki jih lahko vidimo s prostim očesom, ko se s kolesom peljemo po ulicah. To bi inšpektoratu verjetno vzelo dva dni na mesec na mesto. Ampak situacija na terenu je ravno nasprotna. Za tržni inšpektorat je to področje eno od najmanj prioritarnih, ni kadrov, toliko moramo biti pošteni. ... Skrb zbujajoče je, da inšpektorat dovoljuje, da je celoten center Ljubljane v nezakonitem stanju, tudi pri napisih, ki so nesporno nezakoniti. Ker se kršitev ne kaznuje, so normalizirane in jih je vsak dan več, prenašajo se tudi na druga področja jezikovne rabe, saj, na primer, vse več natakarejv ne komunicira v slovenščini, kar ni v skladu ne s turističnim kodeksom ne z zakonodajo. Dosledno izvajanje nadzora pri takšnih kršitvah bi pomembno prispevalo k ozaveščenosti gostincev in trgovcev glede rabe slovenskega jezika na drugih področjih.«

A če se inšpektorji ne zganejo sami od sebe, so se dolžni zganiti ob prijavi. Ukrepajte torej sami, če se hočete znebiti občutka, da je vaše mesto postalo turistična kolonija. Da je vse namenjeno zgolj tujcem. Da so vam ukradli jezik. Kot rečeno, vse povedano velja tudi za druge slovenske kraje. In zato prijavljajte! V okvirju so navodila. Prilagam tudi pušelj primerov, ki smo jih našli na samo dveh ljubljanskih ulicah, pravzaprav na eni in pol, na Wolfovi in spodnji polovici Trubarjeve, pa na glavni tržnici. Nalovili smo več kršitev, kot jih lahko objavimo.

Gremo zdaj na lov? ■

FOTO: JAKA KOHEN

PIŠE: **DRAGICA KRALJIČ**

Navaden dan nenavadne mame

Volim te in Brzi (ali o tem, zakaj bi jaz volila Brzega!)

Kot vsako pomlad sva se tudi letos z Janekom zagnala na vrt. Janek pridno pometa okoli hišice, pa tudi v njej. Kroglice stiropora, s katerim se je podnajemnica kuna zabavala vso zimo, se lepijo na metlo in vsaka sapica jih odnaša nazaj. Na koncu Janek zabriše metlo v kot, sede na svoj prestol in pobrska po vrečki z malico. Zelo ga razumem in se pravzaprav veselim, da tudi prepozna ... delo zaradi dela. Kar je pač nesmiselno.

Do vrta se morava povzpeti s ceste navzgor v hribček. Počasi nama gre. Zelo počasi, pravzaprav. Ne vem, ali sva čisto brez kondicije po dolgi zimi ali pa so za to kriva leta. Ki se neusmiljeno nalagajo obema. Zato so bili velikonočni prazniki prava priložnost, da sva začela malo trenirati zaspane mišice, če se že pomladiti ne moreva, ali ne? Tako sva neko jutro naredila skoraj pet kilometrov. Čez frnjažo do Ravnega laza, pa do Ravelnika in pod Ravelnikom nazaj domov. Bilo je prelepo jutro, čebele so se trudile po rumenih cvetovih regrata, da bi našle kaj za pod zob. A tale prva paša je bila bolj slaba, na žalost. Potem sva ugledala prelepega metulja, zelenega robidarja. Ni hotel razpreti obeh kril. Očitno je malo bil muhast in je hotel, da ga fotografiram samo z enega profila. In mi je to tudi uspelo!

Pomisli sem, kako pa uspeva naravi, da se vsako pomlad pomladi? Kar pomeni, narediti kaj mlado, da kdo dobi mlad, mladosten videz, pa nove, mlade rastline, novo, sodobnejše vozilo, dobiti nove, mlade dele, razložiti besedo pomladiti slovar. No, midva se vsako pomlad malo postarava. Saj vendar štejem leta. Ki jih Janek, na prvi pogled, dobro skriva – seveda čisto nenamerno. Mlade rastline sva že posadila na vrtu, morda čisto prehitro, a midva delava pač kot neumna kmeta in računava na debel krompir. Sva pa pomladila najino prevozno sredstvo. Ne, ni novo, se bo kar lepo (po)staralo z nama.

Oni dan sem Janeka peljala v delovni center, in ko sem ustavila pred vrati, je Janek rekel z malo žalostnim glasom: »Ni ga, vidiš?« Misli sem, da mi hoče povedati, da danes ne bo njegove Mojčice v službo. Kot veste, Janek ne razlaga veliko, jaz pa tudi včasih težko uganem, kaj in koga misli. Pa tudi moški spol uporablja največkrat, ker ga seveda sliši zase. Potem pa mi je vse skupaj zadnjič razložila Andreja. Umrl je njihov hišni maček po imenu Brzi.

No, potem pa sem še jaz postala malo žalostna. Brzi se je namreč vsako jutro smukal po večnamenskem prostoru in čakal na naše otroke, ki so prihajali v delovni center od

doma, in na tiste, ki so prihajali iz zgornjih nadstropij na zajtrk. Hodil je po okenski polički in gledal na dvorišče ter z repom veselo mahal po lamelnih zavesah. Včasih je prišel do vhodnih vrat, ko so se odpirala, in radovedno pogledoval, kdo prihaja. Tako je skoraj vsako jutro pozdravil tudi Janeka. Bil je lep maček, malo nenavadne oranžne barve, in zdelo se mi je, da je zelo zadovoljen s svojo službo v delovnem centru. Vsi so ga imeli radi in gotovo je bil deležen največ ljubeznivosti na tem svetu.

Ne vem sicer, kakšen je bil ta maček kot mladenič. Ko sem ga spoznala, je bil že malo v letih in zagotovo na njem ni nič več upravičevalo njegovo ime Brzi. A tudi mački se postarajo, tako kot ljudje, imena pa ostanejo. Janek doma nikoli ni govoril o njem, na koncu pa se je izkazalo, da je bil tudi Brzi njegov prijatelj. Torej, Brzi, naj ti bo dobro v mačjih nebesih!

In če zdaj komu, dragi bralci in bralke, ime Brzi škriplje v ušesih in spominja na besedo brzina, ki seveda ni slovenska, vas čisto razumem. A prepričana sem, da boste našim otrokom odpustili, da so ga tako poimenovali. Gotovo je bil pred mnogimi leti, ko je prišel v delovni center, kolikor vem, iz zavetišča, hiter, prestrašen in se je skrival po vseh kotičkih, preden se je udomačil.

Danes, ko sva se peljala z Janekom domov iz mesta, sem šele ob cesti opazila velike plakate, na katerih je pisalo Volim te! Še vedno nas nagovarjajo, koga naj volimo, čeprav so bile volitve že pred nekaj tedni. Tisti, ki še znamo nekaj besed tujega jezika, ki smo se ga nekoč učili v šoli, bi pomislili, da nam sporočajo, da nas imajo radi. Kakšna zmota bi bila to! Če pa bi že brali v slovenskem jeziku, bi nam res lahko škripalo v ušesih: kakšna slovenščina! Resnici na ljubo: zvečer sem mimogrede slišala govornico iz našega novega hrama demokracije, ki ne zna uporabljati dvojine. No, saj ni edini.

Saj se še spomnim, kako so se v našem parlamentu pred časom zgražali nad neko osnovno šolo, ki je želela povabiti starše v šolo v njihovem jeziku, ker slovenskega (še) ne znajo? Kako že gre tisto o pometanju pred svojim pragom?

Le kako sem od prijaznega, zvestega, mehkega oranžnega mačka Brzega zašla v grobost našega vsakdana, brezsrčnih besed, ki nam jih vsako uro dneva servirajo naši (iz)voljeni?

Oprosti mi, Brzi, nisi si zaslužil tega!

Ostanite zdravi in pri zdravi! Če sem jaz, boste tudi vi!